

Átmenet és rítusok

A monostort, ha lehetséges, úgy kell építeni, hogy minden szükséges dolog, mint a víz, malom, kert és különféle műhelyek a monostoron belül legyenek, hogy a szerzeteseknek ne kelljen kint csatangolniuk, ami lelküknek éppen nem válik üdvére. (RB 66,6)

A monostor kapujához rendeljenek egy idősebb okos testvért, aki értelmesen tud választ adni, és akit éltes kora nem enged elcsatangolni. A kapusnak a kapu mellett legyen a szobája, hogy az érkezők őt ott mindig megtalálják, hogy tőle feleletet kaphassanak. Mihelyt valaki kopogtat vagy egy szegény kiált, feleljen rá: „Hála legyen Istennek” vagy: „Adj áldást”. És azonnal istenfélelemből fakadó szelídséggel és buzgó szeretettel adjon választ. (RB 66,1–4)

Először leülsz szép, tisztas távolban tőlem, úgy, ott a fűben. Én majd a szemem sarkából nézlek, te pedig nem szólsz semmit. A beszéd csak félreértések forrása. De minden áldott nap egy kicsit közelebb ülhetsz... (Saint-Exupéry: Kis Herceg)

A monostor épülete sokat elmond arról az álomról, amely szerzetesek nemzedékeiben szövődik újra és újra. Arról a lehetséges térről, amely arra vár, aki erre az életmódra adja a fejét. Ez nem álmodozás, hanem valóban álom, amely mély, ősi rétegekből tör fel, függetlenül tőlünk, a hatókörünkön kívülről, és az igazsággal áll kapcsolatban.

Víz, malom, kert, műhelyek

Ennek az álomnak néhány képét ragadja meg Benedek, amikor leírja monostorát: a víz, a malom, a kert, a műhelyek (*artes diversae*), mindez együtt, valahol belül. Egy hely képei, amelynek keresésére indul a szerzetes végtelen és olthatatlan szomjúsággal, a teremtésre váró, kietlen és puszta földön. Ide építi házát, celláját.

Az üres és puszta földön fakad a forrás, az élő, szomjat oltó víz.

Itt sarjad a művelésre váró, hívó és szemet gyönyörködtető kert, ahol rajtunk kívül még sétál valaki.

Aztán itt van az őrlődés. Az itteni malmok lassan őrlnek: ehetővé, adhatóvá, megoszthatóvá, felajánlhatóvá teszik a munka gyümölcsét.

Isten gabonája vagyok, vadállatok közt őrlődöm, hogy Krisztus tiszta kenyerévé váljak. (Antióchiai Ignác)

Vannak műhelyek, ahol a mesterségek, művészetek gyakorolhatók. Ezek közül nem utolsó a lélek mestersége, művészete – *ars spiritalis* –, a műhelybeli eszközökkel.

Ez a *monasterium*, az önmagában megálló, saját forrásait önmagában hordozó hely.

Az itt lakó embereket *monachus*nak, az egység embereinek hívja a Regula.

Idegen a kapuban

Szükség van-e az idegenre ezen a helyen? Ha megáll önmagában, elég-e önmagának? Mi a teendő, ha valaki be akar jönni? Be lehet csak úgy engedni? A vendég és az ellenség (*hospes/hostis*) között ki tesz különbséget?

A monostor kapujánál egy idősebb, bölcs testvér ül, aki megérti a kérdéseket, és tud is válaszolni azokra, vagy, más fordításban, képes üzenetet fogadni és átadni (*qui sciat accipere et responsum reddere*). Elég érett ahhoz (*maturitas*), hogy kibírja egy helyen, önmagával, hogy meghallja a másik szólítását, hogy a szavak ablakok és ne falak legyenek számára; hogy ne ijedjen meg az idegentől, hanem jövetelét üzenetnek hallja meg, és felelete a hálaadás és áldás szavai legyenek. A kapu stratégiai hely. Itt dől el, hogy lesz-e találkozás vagy sem.

Az átmenet rítusai

A kapun átlépni nem játékdolog. Meg kell adni a módját. Az érkező idegen az imádság, a békecsók, a kéz- és lábmosás zsilipjein keresztül jut el a monostor belsejébe, a közös asztalhoz, az

osztozás végső helyéhez. Ez az út a közös értékek felismerésén, a közös hit megvallásán, a közös szavak megtalálásán, a kölcsönös érintésen keresztül vezet.

Ideje és módja van megérkezni, a testvéreknek pedig van idejük és módjuk befogadni, közel engedni őt. Így lesz az idegen vendéggé, az ellenséges barátságossá.

Benedek szívesen használja a *congregatio* szót a monostorban élők együttesére. Sok helyről gyűjtötték, terelték össze őket. Valahogy ők is átlépték a kaput, bejutottak oda. Állhatatosan zörgető, alkalmatlankodó, kissé megvetett idegenként kezdték, barátságos vendégként folytatták, mígnem megismertek minden kemény és nehéz dolgot, ami nem a vendég, hanem a háznép osztályrésze, a beavatás, a határátlépés sorsfordító szakasza. Így lesznek nemcsak szerzetes, *monachus*, hanem testvér egymás számára.

– *Mi az, hogy szertartás? – kérdezte.*

– *Az olyasvalami, amit alaposan elfelejtettek. Attól lesz egyik nap más, mint a másik, az egyik óra különböző a másiktól.*

A tőlünk idegen ettől lesz a miénk. Nem vetjük rá magunkat. Nem tépjük szét, nem tesszük magunkévá, nem faljuk fel. Finoman közelítünk, körbejárjuk. Leülünk szép tisztes távolban egymástól. Szemünk sarkából figyeljük a másikat. Majd közelebb ülünk.

Áldott határok, áldott barátok

A kapun átlépni, a határon átkelni nem játékdolog. Idegenből vendéggé, vendégből testvérré lenni, a vizekhez, a kerthez, a malomhoz és a műhelyekhez közel engedni valakit, ez igazi átmenet.

Néha pedig meg kell verekedni az idegennel, hosszasan, mielőtt azt mondhatnánk neki: „Nem engedlek el, amíg meg nem áldasz.”

Fehérváry Jákó